

Jak przygotować się do tłumaczeń na egzaminie

Advanced Subsidiary Examination (AS-level) ?

1. JAK PORADZIĆ SOBIE ZE STRESEM NA EGZAMINIE AS-LEVEL?

Każdy egzamin stanowi wyzwanie, każdy może być stresujący. Stres, natomiast może nas zmotywować do dalszej efektywnej pracy (eustres = typ stresu pozytywnie mobilizujący do działania), bądź całkowicie sparaliżować nasze działania (dystres). Jak więc poradzić sobie na egzaminie i nie być zależnym od stresu? Odpowiedź na to pytanie jest, wbrew pozorom, bardzo prosta! Oprócz przygotowania merytorycznego do egzaminu, UŻYWAJ ODPOWIEDNICH STRATEGII I TAKTYK, które zostaną przedstawione w tym poradniku!

2. JAK WYGLĄDA SAM EGZAMIN?

Egzamin AS-level składa się z trzech części. Pierwsza z nich to czytanie ze zrozumieniem, czyli w języku angielskim *reading comprehension*, za który można otrzymać maksymalnie 45 punktów. Druga to część tłumaczeniowa, zawierająca tekst w języku polskim, który należy przełożyć (przełożyć = przetłumaczyć) na język angielski - ilość punktów możliwych do zdobycia w tej sekcji to 10. Ostatnim elementem jest napisanie wypracowania w języku polskim, które przewiduje maksymalnie 45 punktów. W sumie do zdobycia jest 100 punktów.

3. DLACZEGO EGZAMIN ZAWIERA TŁUMACZENIE?

Z pewnością, zastanawiającym jest fakt pojawienia się zadania sprawdzającego kompetencję (kompetencja = umiejętność) tłumaczeniową na egzaminie AS-level i to jeszcze przekład na język angielski! Jaki to ma sens? Jeśli zastanowimy się nad tym, co to znaczy przetłumaczyć tekst, wszystko powinno stać się jasne. Stanisław Barańczak, wybitny polski tłumacz, podaje taką definicję procesu tłumaczenia:

Tłumaczenie czynność przeniesienia tekstu w inny język traktuję jako czynność jego „wyjaśniania”, wyjaśnieniu opartego na „rozumieniu” i „rozstrzyganiu”(...)Gotowe tłumaczenie jest jak gdyby namacalnym, wymiernym dowodem, że się idealnie zrozumiało oryginal.

Analizując powyższą definicję można dojść do wniosku, że zadanie tłumaczeniowe idealnie sprawdza dwa aspekty (aspekty = obszary) naszą wiedzę i umiejętności. Podsumowując, tłumaczenie polega nie tylko na zagadnieniach gramatyczno-leksykalnych (leksyka= słownictwo), czyli naszych rozstrzygnięciach językowych, które należy rozumieć, jako wybory przez nas dokonywane (np. *Jakie wybrać słowo oddające sens jego odpowiednika w języku angielskim?*), ale także to, czy zrozumieliśmy tekst prawidłowo.

Dlatego też, zadanie tłumaczeniowe na egzaminie jest niezbędne, aby sprawdzić, jak zostało opanowane rozumienie tekstu. Innymi słowy, na egzaminie musimy udowodnić, że w pełni zrozumieliśmy tekst w języku polskim i potrafimy go przedstawić, oddając jego sens w języku angielskim.

4. CO JEST OCENIANE NA EGZAMINIE AS-LEVEL Z TŁUMACZEŃ?

Niezbędna jest wiedza dotycząca wymagań egzaminacyjnych, ale równie ważna jest wiedza na temat kryteriów (kryteria= wzór) oceniania naszej pracy. Takie kryteria, czyli *mark scheme* są dostępne na stronie <http://www.aqa.org.uk/>.

Tabela przedstawiająca kryteria oceniania tłumaczenia na egzaminie AS-level.

Punkty	Odpowiedź na tekst pisany - twoje tłumaczenie jest odpowiedzią na tekst źródłowy.
9-10	Bardzo dobre zrozumienie tekstu źródłowego. Trafne i precyzyjne tłumaczenie z różnorodnym bogactwem leksykalnym. Doskonała ortografia, interpunkcja i gramatyka.
7-8	Dobre zrozumienie tekstu źródłowego. Tłumaczenie zawiera różnorodne bogactwo leksykalne. Trafne tłumaczenie, zawierające tylko drobne błędy ortograficzne, interpunkcyjne i gramatyczne.
5-6	Dostateczne zrozumienie tekstu źródłowego z ograniczonym zasobem językowym. Błędy ortograficzne, interpunkcyjne i gramatyczne wpływają na rozumienie tekstu.
3-4	Słabe zrozumienie tekstu źródłowego z bardzo ubogim zasobem językowym. Błędy ortograficzne, interpunkcyjne i gramatyczne utrudniają rozumienie tekstu.
0-2	Bardzo mała reakcja na tekst lub jej brak.

Powyższa tabela potwierdza, to co zostało omówione we wcześniejszym punkcie. Zwrócić należy uwagę na podział punktacji. Oceniane są dwa aspekty: poziom zrozumienia tekstu i rozwiązania leksykalno-gramatyczne.

5. RADY I STRATEGIE.

1. Przeczytaj uważnie CAŁY tekst oraz jego tytuł i wszelkie dopiski znajdujące się przy tekście. Czasami uwagi i dopiski, które są w pobliżu tekstu mogą być źródłem ważnych informacji. Upewnij się, że wiesz, o czym poddawany tłumaczeniu tekst traktuje (traktuje= o czym opowiada).
2. Podkreśl wyrazy kluczowe. Jeśli nie znasz ich znaczeń, zastanów się nad możliwościami znaczenia słowa wynikającymi z kontekstu. Pomyśl nad jego synonimami (synonim= słowa o podobnym znaczeniu).
3. Tłumacz zdanie po zdaniu. NIE tłumacz słowa po słowie. Twoim zadaniem jest oddać sens tłumaczonego tekstu, a nie podawać odpowiedniki pojedynczych słów w języku docelowym (docelowy=końcowy).
4. Zmieniaj struktury! Nie obawiaj się zamieniać dwóch zdań w jedno lub jedno w dwa i więcej. Ważne, by całość brzmiała naturalnie dla odbiorców tekstu w danym języku.

5. Przeczytaj uważnie swoje tłumaczenie. Odpowiedz sobie na pytanie: *Czy brzmi ono naturalnie/poprawnie w danym języku?* Jeśli nie - dokonaj potrzebnych korekt (korekta= poprawa).
6. Czy w tekście występują stwierdzenia, które po dosłownym przetłumaczeniu na drugi język nie mają sensu? Może to wyrażenia idiomatyczne i nie należy ich tłumaczyć dosłownie (idiom= wyrażenie językowe, którego znaczenie jest odmienne od tego, jakie należałoby przypisać, rozumiejąc podane wyrazy dosłownie, np. *take sth for granted* - przyjmować coś za rzecz oczywistą, naturalną).
7. Jeszcze raz przeczytaj uważnie przetłumaczony tekst w poszukiwaniu wszelkiej natury błędów – ortograficznych, gramatycznych, stylistycznych lub interpunkcyjnych.

6. PRZYKŁADOWE ĆWICZENIA PRZYGOTOWUJĄCE DO EGZAMINU.

Kiedy wiadomym jest, jak wygląda część tłumaczeniowa, czyli *section 2* na egzaminie AS-level – czas na sposoby na dobre przygotowanie się do niej. Skoro pierwsza część oceny dotyczy poprawnego zrozumienia tekstu należy więc poćwiczyć czytanie ze zrozumieniem (ang. *reading comprehension*). Na końcu magazynu znajdziesz rekomendowane lektury do egzaminu AS-level.

Druga część to ocena gramatyki, leksyki i interpunkcji. Przed egzaminem, zwróć szczególną uwagę na związki frazeologiczne, idiomy, fałszywych przyjaciół, a także konwencje zapisu w dwóch językach. Ich przykłady zostały zamieszczone poniżej.

Przykładowe TYPY ĆWICZEŃ:

A. Dopasowywanie słów i wyrażeń w jednym języku do ich odpowiedników w drugim języku, np.

Połącz wyrażenia w języku polskim z ich odpowiednikami w języku angielskim.

a. być bardzo dobrym dla kogoś	1. within one's grasp
b. głowa rodziny	2. early bird
c. najwyższa pora	3. crumbs of information
d. tego już za wiele	4. about time
e. w zasięgu ręki	5. head of household
f. strzępki informacji	6. the last straw
g. ranny ptaszek	7. do someone a world of good

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
e.						

Klucz odpowiedzi: 1e,2g,3f,4c,5b,6d,7a

B. Przyporządkowywanie słów do określonej kategorii, np. Uzupełnianie luk, tabel, diagramów podanymi słowami/wyrażeniami.

Uzupełnij kategorie podanymi wyrażeniami z ramki.

~~destiny~~ workshop osądzać apprentice ~~to divert~~ to decide training period decydować ~~zawracać~~ staż pisać praktykant/ka warsztat ~~przeznaczenie~~ to write to judge					
Czasowniki	po polsku	zawracać			
	po angielsku	to divert			
Rzeczowniki	po polsku	przeznaczenie			
	po angielsku	destiny			

Klucz odpowiedzi:

Czasowniki	po polsku	zawracać	decydować	pisać	osądzać
	po angielsku	to divert	to decide	to write	to judge
Rzeczowniki	po polsku	przeznaczenie	warsztat	praktykant/ka	staż
	po angielsku	destiny	workshop	apprentice	training period

C. Kategoryzacyjne – odnajdywanie niepasującego wyrazu.

Który z wyrazów nie pasuje? Skreśl niepasujący wyraz. Pierwszy punkt jest przykładem.

1. to divert - odwrócić, ~~przewracać~~, zmieniać kierunek, przełączyć
2. to change- zmienić, przesiąść się, zawrócić, zmieniać się
3. to know- zaznać, poznać, wiedzieć , odgadywać
4. to believe- sądzić, wierzyć, uważać, nawracać
5. to remain- pozostawać, odczekiwać, przetrwać, zostać
6. to revolve (around)- ewoluować, obracać się, obiegać, kręcić się wokół
7. to affect- popierać, dotyczyć, wpływać, oddziaływać

Klucz odpowiedzi : 1 przewracać, 2 zawrócić, 3 odgadywać, 4 nawracać, 5 odczekiwać, 6 ewoluować, 7 popierać.

Uwaga ! Zwróć uwagę na konwencje zapisu w języku angielskim i w języku polskim. Poniżej przykładowe różnice.

	Język angielski	Język polski
WIELKA I MAŁA LITERA		
DNI I MIESIĄCE	<u>Zapisujemy wielką literą :</u> <i>Monday, Friday, January, April</i>	<u>Zapisujemy małą literą :</u> <i>poniedziałek, piątek, styczeń, kwiecień</i>
WYDARZENIA HISTORYCZNE, EPOKI ITD.	<u>Zapisujemy wielką literą :</u> <i>Warsaw Uprising, World War II</i>	<u>Zapisujemy małą literą :</u> <i>Powstanie warszawskie, II wojna światowa</i>
PRZYMIOTNIKI I RZECZOWNIKI W FUNKCJI PRZYDAWKI UTWORZONE OD NAZW WŁASNYCH	<u>Zapisujemy wielką literą :</u> <i>Polish, Chinese, Christian</i>	<u>Zapisujemy małą literą :</u> <i>polski, chiński, chrześcijański</i>
DATY		
WIEKI	13th century	XIII wiek
DATA	10 January 2015; 10/01/2015	10 stycznia 2015; 10.01.2015

Uważaj na fałszywych przyjaciół (ang. *false friends*)! Tak zwani fałszywi przyjaciele to para słów lub wyrażen brzmiących w dwóch językach tak samo lub podobnie, ale mających inne znaczenia.

Przykłady:

Język angielski	Język polski
AFFAIR - sprawa, romans, interes	AFERA - scandal, swindle
DATA - dane	DATA - date
EVENTUAL -ostateczny, końcowy	EWENTUALNY - possible
FABRIC - tkanina	FABRYKA -factory
MISERABLE – nieszczęśliwy, żalony	MIZERNY- ill-looking, wan

7. POWODZENIA NA EGZAMINIE!